

Svaren och lite historik om platserna i Ekerö Fotoquiz 2022

1. Förr handlade det om utkörning idag handlar det om intag. Vad står det längst till höger på skylten över balkongen

Balkongen tillhörde ett garage som Adolf Ljungfeldt byggde 1940.

Han hade 1933 tillsammans med sin fru Inez ett brunt bostadshus men tanken var att de skulle bygga på ett plan på garaget och flytta in där men Inez trivdes så bra i det första huset och därför blev det aldrig någon inflyttning på övervåningen i garagebyggnaden som sedan stod obebodd i många år.

Adolf Ljungfeldt ägde sandtag i Träkvista – han drev åkeri och körde sand från sandtaget.

Tre chaufförer arbetade med körningar från grusgropen. Ljungfeldt hade också en bensinmack Caltex, senare Texaco som sköttes av hans fru Inez. Skulle man tanka ringde man i en klocka och Inez kom och hjälpte till och tog betalt. Bensinmacken upphörde i samband med byggandet av nya Ekerövägen. (1967) Åkeriverksamheten upphörde ca 1975.

När man stod vid busshållplatsen tittade man på den färgglada krassen på muren. Garaget är idag Destination Ekerö på Ekerövägen, restaurang Cantina

På skylten står det: **Kök och bar**

2. En av Träkvistas äldsta gårdar, samma släkt i 9 generationer. Vad står på vindflöjeln?

År 1744 byggdes den här gården av Sven Wiström. Sven hade varit betjänt hos landshövdingen i Stockholms län innan han gifte sig med Catarina Andersdotter i Träkvista. Catarina var barnbarn till bonden Bengt Månsson, den förste ägaren av gården. Betjänten Sven Wiström blev bonde, nämndeman och kyrkvärd. När han byggde huset låg det på en annan plats än det ligger nu, nämligen på den gamla bytomten bredvid nuvarande Oppgårdens. Där, bredvid Oppgårdens i Träkvista gamla by, bodde såväl Sven som hans barn och barnbarn.

Det var först vid jordreformen Laga skifte 1861 som gården flyttades till sin nuvarande plats. Då ville man inte bara omfördela jorden utan även flytta gårdarna så att varje gård skulle ligga ihop med sin mark och inte som tidigare samlade på en bytomt. Vid lottdragning i samband med skiftet bestämdes att den här gården skulle flyttas 400 meter västerut till sin nuvarande plats.

Idag bor Birgitta Berglund på gården som hennes far döpte till Brunna Gård. Birgitta är den 9:de generationen i sin släkt som har funnits på gården sedan 1600-talet. I flygeln har Birgitta bevarat många gamla ting, där finns ett privat museum över flera generationers liv.

På vindflöjeln på taket står det **1744**

3. Kungens kurva känner alla till men var finns Kungens hörna

Ryttmästare Ihre skänkte redan 1912 en tomt till i Träkvista för en skola men först 26 år senare kom den på plats 1938. Egentligen borde skolan heta Lundhagsskolan eftersom den ligger i Lundhagen och det gjordes ett försök på 70-talet att ändra namnet men det tog tvärstopp i Kommunstyrelsen som tyckte det var en fruktansvärd tanke.

Skolan har under åren ändrat både yttre form och innehåll. Det har byggts till och byggts om. Paviljonger har kommit och gått och vilka årskurser som gått i skolan har också varierat.

2014 genomgick skolan en dynamisk förändring och vem skulle komma och inviga - jo vår egen kung Carl-Gustaf och drottning Silvia därav namnet Kungens hörna. De skulle avsluta sin Eriksgata i sin egen hemkommun Ekerö som pågått sen 80-talet. Först de olika landskapen och sedan alla kommuner i Stockholms län.

Det var stor fest med uppbyggd utomhusscen. Orkester med Sievert Åkerljung i spetsen och sång med skolbarnen. Kungaparets gångväg defilerades av barn som viftade med svenska flaggan. Kungaparet tittade också på utställning som barnen gjort med saker som gjorts av återvunnet material och kungen fick en plånbok gjort av en yoghurtförpackning.

Några kända personer som gått i Träkvista skola är Cornelis Vreeswijk och Alex Schulman. Den senare har beskrivit några bitar av sin skoltid där i en av sina självbiografiska romaner "Glöm mig".

Kungens Hörna finns på ***Träkvista Skola***

4. Skatorna blickar över ön som har fast förbindelse. Vilken adress finns skatorna på?

Först måste vi reda ut vad som menas med fast förbindelse.

Förr i tiden fanns ingen förbindelse alls till Fantholmen utan man fick vada och simma eller ro. Från mitten av 1800-talet fanns heller inga fastboende. Fantholmen var ett ställe man tog sig till för att koppla av och njuta av livet. Vanja Hammarberg berättar om sin barndom i Sandudden omkring 1930 att de hade en liten båt och brukade ta med sig kaffe ut till holmen. Där växte liljekonvaljer och smultron och på hösten plockade de hasselnötter.

Under mitten av 1930-talet byggdes en bro då ön styckades upp i sommarstugetomter av ägarfamiljen Rittner.

Redan 1951 fick en ny bro anläggas med hjälp av militären som hade bygget som övningsobjekt. Så var det lugnt en tid men även den bron blev gammal och svag och 1983 revs bron och ersattes med en vägbank och trumma av plåt för genomströmning av vattnet. Alltså en fast förbindelse till ön.

Idag är det nästan bara villor på de gamla sommarstugetomterna och skatorna sitter på taket till fastigheten på **Fantholmsvägen 41**

5 Stilleben för livliga raster. Hur många stenkulor finns på hela planen?

Fredagen den 30 september 2005 kl. 14.00 så invigs Sanduddens skola och då invigs också Sanduddens skolas alldeles speciella skolgård av Mikael Adsenius, direktör för Statens Konstråd och Peter Carpelan som då var kommunalråd på Ekerö.

Böljande sandkullar och en ellipsformad scen bildar tillsammans med strandråg, sittkolor och energiskog planterad i organiska former, en dynamisk plats för lek och lärande. Skolgården har gestaltats av konstnären Thomas Karlsson och arkitekterna Boel Hellman och Markus Aerni. Projektet genomförs i samarbete mellan Statens Konstråd, Svensk Form och Ekerö kommun. Det presenteras nu inom ramen för Designåret 2005. Arbetsprocessen bakom gestaltningen av Sanduddens skolgård kommer att presenteras med en utställning: på Svensk Form.

Sanduddens skola är en tvåparallellig F-6 skola på Ekerö med 380 elever. Den nya skolan kommer ha kapacitet för treparallellig skolverksamhet för ca 900 elever från förskoleklass till årskurs 9 Beräknas vara klart VT 2024.

På planen vid Sanduddens skola finns totalt **44 stenar**.

6. Centralt placerat magasin på gammal gård. Hur många fönsterrutor finns på framsidan av detta hus?

Träkvista by bestod från början av fyra gårdar. Nedergården, Oppgården, Mellangården och Västergården. Byn är mycket gammal, den första gången byn nämns i skrift är redan på 1300-talet.

Det här magasinet står på Oppgården, den gamla gården som fortfarande står kvar på sin ursprungliga plats i hörnan. Magasinet är byggt på 1860-talet. Det är byggt på den grund som blev kvar efter att Brunna gårds mangårdsbyggnad flyttats iväg vid Laga skifte.

Under 1900-talet ägdes Oppgården av Herman Hermansson och hans föräldrar. Hans farfar köpte gården och hans far bodde här och byggde ny mangårdsbyggnad, det gula huset på andra sidan vägen på 1930-talet. Oppgårdens gamla hus hyrdes ut,

ett slag var det skola, ett slag var det affär och här fanns också sommargäster. Bland annat bodde jag i en av flyglarna några somrar på 1970-talet.

Den gamla Oppården finns fortfarande kvar och kommer att stå kvar när det gula huset rivs för Träkvista torgs förnyelse. Den röda Ladan, som jag kallar Hermans lada, kommer också att stå kvar.

Oppgårdens magasin från 1860 har 5*5, dvs **25 fönsterrutor** på framsidan.

7. Här lämnar familjer sina barn att vara hela dagar. Vilken färg har figuren på svansen i rumpan?

Brunna förskola/skola invigdes 1992. Startade i ett helt nybyggt område som också blev ganska mångkulturellt.

Det var lite speciellt med en skola så centralt i Ekerö kommun som var en B-skola. Första året åk.1-2 och sen 1-3 med 8 barn i varje årskurs. Man hade eget kök och egen kokerska. Skoldelen las ner efter ett antal år och är nu enbart förskola.

Den färgglada stenen är enligt utsago 1 av 3 stenar som dekorerats och en annan sten är målad som en nyckelpiga. Oklart hur detta kom till men tidiga år var föräldrar med och utformade utegården bl.a skänkte en förälder en gammal båt som lekplats till gården

Figuren vid Brunna förskola har **Vit** svans

8. Här la man till för att svalka sig och få en sup. När skänktes bojen som hänger på trädet?

Det torphus som finns här idag kan ha sina rötter från 1700-talet. Men det finns belegg för att det har funnits en krog här längre tid än så. På en karta från 1600-talet kan man se en krog som först hette Gammelkrog och sedan Nykrog, Det fanns många krogar längs vattenvägarna till Stockholm. Bönderna och fiskarna, som rodde till och från stan med sina produkter att sälja, behövde pausa på sina roddturer. På lämpliga - korta - avstånd fanns sjökrogar utplacerade. Det var Nykrog, Rödsten Lurudden m fl.

Under senare delen av 1800-talet kom den framväxande ångbåtstrafiken att ta över transporterna av varor och krogarna lades ner. Huset Nykrog kom under 1900-talet att som torp bli bostad för sandtagsarbetare och deras familjer.

Därefter blev torpet fritidsbostad fram till 1990-talet, då en grupp entusiaster renoverade torpet och så återuppstod Nykrog som krog. Det har varit flera ägare av Nykrog sedan dess och framtiden för krogen är oviss idag.

Livbojen som hänger på trädet nere vid bryggan skänktes **2014**.

9. Vad hittar man för skallar på andra sidan bron?

Kullersten, även kallade kattskallar, är naturligt runda stenar som kommer från rullstensåsar. Dessa stenar bildades när inlandsisen sakta rörde sig över Sverige för tusentals år sedan. Ekerös rullstensås hör till Uppsalaåsen. Den vanligaste färgen på kullerstenar är grå/röd men de kan även ha inslag av beige och sandfärg i sig. Bummel ett annat namn enligt ett kvitto från Älvnäs sandtag fr 1948. När man förde över sand till båtarna från sandtaget så sorterades dessa stenar ut och ligger nu i stora högar på en udde utanför bostadsområdet Sandudden. Stenarna kallas **Kattskallar**

10. Praktfullt hus på praktfullt tyg. Vad står på brevlådan?

Det här praktfulla huset byggdes 1939 av Nisse Carlsson. Han var systerson till Karl-Jan, som gett namn åt vägen, Karl Jans väg. Nisse fick ärva Mellangården, en av de fyra gamla gårdarna i byn, efter sin barnlösa farbror.

Mellangårdens byggnader låg då norr om gamla Älvnäsvägen. Nisse, som var en betrodd man i byn, lät bygga det här pampiga huset på södra sidan vägen och flyttade hit. Så skänkte han bort gårdens gamla mangårdsbyggnad till kyrkoherden Henry Röttorp *att användas till något för Ekerös socken gagneligt ändamål, till exempel Hembygdsgård*. Det blev Hembygdsgården på väg ner mot kyrkan, klar 1952.

Slakten som ägt mellangården sedan 1600-talet, äger inte längre gården men Nisses pampiga hus står kvar och på brevlådan står idag **Blau. Brokadvägen 5**

11. Vad är det för speciellt med huset till höger?

Hörnet av Ängsviksvägen som mynnar ut i Fantholmsvägen finns garaget som följer tomtgränsen. Garaget byggdes nära tomtgränsen eftersom vägen såg lite annorlunda ut tidigare.

Det byggdes med lite sneda vinklar av tungviktsboxaren Harry Falkby f. 1903 en framstående tungviktsboxare som lär ha varit aktuell för deltagande i Olympiaden 1928. Han bosatte sig i Ängsvik med sin hustru Anna 1934. Han blev nästan 100 år. Hans yrke var rörmokare och han hade eget företag. Som socialdemokrat hade han en mängd olika uppdrag. Under 50-talet var han socialnämndens ordförande med djupt socialt engagemang. Han tvekade aldrig att hjälpa någon som kommit i trångmål och kunde då ta upp plånboken och ge denne en sedel.

Som ett uttryck för hans omtanke om sin kära hustru Anna så läste Åsa ett avsnitt ur boken Träkvista Sandudden.

Det följsamma garaget har ***Sneda vinklar***

12. Ett sportigt 55-årigt område. Vad heter vägen vid pilen?

Området heter Hummelvreten. Namnet kommer från ett torp och mindre jordbruk med anor från 1700-talets början. Under början av 1900-talet var det också traktens slakteri som drevs av familjen Nordström. Dottern i familjen har berättat hur hon som barn fick gå till Tappströms brygga och hämta djur för slakt innan hon kunde gå till skolan

Slakteriet och jordbruket avvecklades under 60-talet men huset kom sedan under några år att hyras ut som bostad. Huset var då i dåligt skick och en vaktmästare i Tappströmsskolan, som hyrde där, klagade att det inte bara var han och hans familj som vistades i bostaden utan även möss och råttor som dessutom hade fräckheten att äta upp hans finkostym.

Torpet revs under 1960-talet och *området med atriumhus byggdes 1967-68 och har sedan dess varit ett av Ekerös mest eftersökta områden att bo i. Husen är välplanerade och passar såväl barnfamiljer som äldre vars barn lämnat boet. Det är lätt att trivas i Hummelvretens samfällighet* kan man läsa på dess hemsida. Idag flyttar många av Ekerös pensionärer hit.

Vägen vid pilen heter ***Bollgränd***.